

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ УСНОГО ФАХОВОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДІЛОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Мунтян Олександр Олександрович

к. філол. н., доцент

Кафедра філології та перекладу

Київський національний університет технологій та дизайну

Україна

Одним із ключових чинників професійної успішності майбутніх юристів у сучасному правовому просторі є високий рівень культури усного фахового спілкування. Уміння чітко, переконливо, етично та комунікативно доречно висловлювати правову позицію, вести діалог з клієнтом, виступати в суді, проводити переговори чи представляти інтереси сторони в міжнародних інстанціях значною мірою визначає ефективність усієї юридичної діяльності та авторитет фахівця.

Культура усного фахового спілкування юристів становить комплексну інтегративну компетентність, яка поєднує кілька важливих складників: лінгвістичну грамотність (нормативність, точність правничої термінології, стилістичну доречність), риторичну майстерність (вміння будувати аргументацію, використовувати тропи та стилістичні фігури), прагматичну ефективність (досягнення конкретної комунікативної мети в кожній ситуації) та професійну етику (дотримання норм деонтології, збереження конфіденційності, прояв поваги до учасників процесу). Особливо важливою є здатність адаптувати мовлення до конкретної комунікативної ситуації – від суворо формального та нейтрального викладу в судовому засіданні до емпатичного, доступного та довірливого спілкування з клієнтом, який перебуває в стані емоційного стресу чи психологічної кризи.

Формування цієї культури активно і цілеспрямовано здійснюється під час вивчення дисципліни «Ділова українська мова» у закладах вищої освіти. Інтегративний підхід, що поєднує глибоке теоретичне осмислення з інтенсивною практичною підготовкою, дозволяє студентам не лише опанувати правничу термінологію, фразеологію, типові синтаксичні конструкції та стилістичні норми юридичного дискурсу, а й навчитися свідомо та ефективно застосовувати їх у реальних професійних ситуаціях.

Одним із найбільш дієвих методів підготовки є симуляційні технології. Під час рольової гри «Судове засідання» студенти виконують ролі прокурора, адвоката, судді, потерпілого та свідка. Вони відпрацьовують структуру судової промови (вступ, основна аргументативна частина, заключне слово), використання риторичних засобів (риторичних запитань, антитези, градації, повторів, метафор), логічне структурування доказової бази та оперативне

реагування на контраргументи опонента. Велика увага приділяється просодичним характеристикам мовлення: контрольованому темпу, інтонаційному виділенню ключових правових позицій, стратегічним паузам, силі голосу та емоційному забарвленню.

Особливе місце в навчальному процесі посідає тренування клієнтських консультацій. Майбутні юристи вчаться трансформувати складні юридичні конструкції на зрозумілу, доступну мову для людей без спеціальної освіти. Наприклад, замість сухого канцелярського формулювання «Ваша дія підпадає під санкцію ч. 2 ст. 286 Кримінального кодексу України» студент навчається говорити: «Те, що сталося, кваліфікується як порушення правил безпеки дорожнього руху, яке спричинило тяжкі наслідки. Це досить серйозний склад злочину. Від того, наскільки якісно ми зберемо докази та правильно вибудуємо стратегію захисту, залежатиме рішення суду та ваше майбутнє». Такий підхід розвиває не лише комунікативні навички, а й емпатію, психологічну чутливість та вміння уникати надмірної формалізації в усному спілкуванні.

Під час практичних занять значна увага також приділяється подоланню типових комунікативних недоліків: зловживанню словами-паразитами, емоційній нестримності, надмірній сухості чи пафосності викладу, використанню надто складної канцеляризації в усному мовленні. Студенти розвивають міжкультурну комунікативну чутливість, порівнюють український стиль юридичного спілкування з англомовним (зокрема, з американською та британською традиціями), відпрацьовують адаптацію мовлення під час міжнародних переговорів, роботи з іноземними клієнтами чи участі в транскордонних справах.

Ефективним інструментом формування професійної рефлексії є систематична відеофіксація студентських виступів із подальшим детальним самоаналізом, взаємооцінюванням та обговоренням під керівництвом викладача. Такий підхід допомагає майбутнім юристам розвивати метакогнітивні навички, об'єктивно оцінювати сильні та слабкі сторони свого мовлення та свідомо працювати над його вдосконаленням.

Таким чином, системна та цілеспрямована робота над формуванням культури усного фахового спілкування у процесі вивчення ділової української мови є необхідною і важливішою складовою сучасної юридичної освіти. Вона дозволяє виховувати висококваліфікованих, конкурентоспроможних фахівців, здатних не лише досконало знати норми права, а й ефективно застосовувати їх у живому спілкуванні, відстоювати інтереси клієнтів, будувати довіру та підтримувати високий авторитет української правничої школи на національному та міжнародному рівнях.

Список використаних джерел

1. Мунтян, О. О. (2023). Риторика ділового спілкування. Актуальні питання гуманітарних наук, 66(2), 151–154.

2. Мунтян, О. (2023). Способи мовленнєвого впливу під час ділового спілкування. Наукові праці Міжнар. академії управління персоналом. Філологія, 2(7), 58–63.
3. Шевчук С. Українська мова для державних службовців: курс для підготовки до атестації: навч. посіб. Київ: Алерта, 2023. С. 268 – 270.

ВИКОРИСТАННЯ ГЕНЕРАТИВНОГО ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ (ГШІ) ДЛЯ ПЕРСОНАЛІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ

Казаківа Марія Віталіївна

бакалавр

Кафедра романо-германської філології
ХНУ імені В.Н. Каразіна, Україна

Термін «штучний інтелект» було офіційно введено ще у 1956 році. Звісно, за минулі 70 років ця технологія отримала великий розвиток, навіть попри два майже повні припинення інвестицій («зим ШІ»). Сьогодні штучний інтелект став майже незамінним. Його використовують у багатьох галузях людської діяльності, серед яких освіта та навчання.

Штучний інтелект (ШІ) – це технології, які дозволяють машинам імітувати людський інтелект та мають за мету такі операції, як: розпізнавання даних, аналіз інформації, прогнозування результатів, автоматизація певних процесів та розв’язання задач.

Генеративний штучний інтелект (ГШІ) – це один із підвидів штучного інтелекту, призначення якого полягає у створенні нового контенту (аудіо, відео, зображення або тексту) на основі, заданої користувачем, інформації.

Вже зараз ГШІ використовують для персоналізації навчання як учні, так і викладачі\вчителі. З його допомогою створюють зображення до презентацій та проєктів; тексти та тести, засновані на конкретній граматичній або лексичній темі; конспекти та плани занять; схеми, таблиці або флешкартки, що мають допомогти із засвоєнням матеріалу. А також, ГШІ, за запитом вчителя, може згенерувати ідеї для квестів, інтерактивів, вікторин чи проєктних завдань. Крім цього, деякі учні використовують (Г)ШІ як персоналізованого репетитора та для мовних практик, використовуючи формат діалогу.

Використання генеративного ШІ у навчанні має досить велику кількість переваг. До них належать: економія часу через автоматизацію рутинних завдань; доступ до великої кількості інформації та можливість її швидко структурувати; загальна інклюзивність. А також, існування цілодобового зворотного зв’язку та «вчителя», що завжди готовий відповісти на питання, перевірити завдання,